

INARINSAAME, LYHYT OPPIMÄÄRÄ 14.3.2019

Nämä täydet pisteet antavan vastauksen sisällöt eivät sido ylioppilastutkintolautakunnan arvostelua. Lopullisesta arvostelusta päättää tutkintoaineen sensorikunta.

Kohtien 1–6 arvostelussa käytetään ainoastaan pisteitystaulukossa mainittuja pisteitä.

Koesuorituksia ei saa kopioida. Ne ovat salassa pidettäviä asiakirjoja.

Digitaalisen kokeen arvostelupalvelun ohjeet ovat lautakunnan verkkosivuilla osoitteessa:

<https://www.ylioppilastutkinto.fi/arvostelupalvelun-kayttoohje-opettajille>

Tehtävien 7 ja 8 arvioitavat piirteet on kuvattu kriteeritaulukossa, joka on ylioppilastutkintolautakunnan antamissa toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten kokeita koskevissa määräyksissä.

https://www.ylioppilastutkinto.fi/images/sivuston_tiedostot/Ohjeet/Koekohtaiset/sahkoiset_kielikokeet_määräykset_30.11.2017_fi.pdf

Sisällysluettelo:

Täydet pisteet antavan vastauksen sisällöt

Kokeen pisteitys

Muuta arvostelussa huomioon otettavaa

Täydet pisteet antavan vastauksen sisällöt:

Uási I Teevstâ iberdem

1. Rávásmemahasâš iská piergiittálláđ uccáá uáđimáin
 - 1.1. Suurin osa nuorista nukkuu liian vähän.
 - 1.2. Jos aamupala ei maistu, silloin yöunet ovat varmasti jääneet liian lyhyiksi.
 - 1.3. Väsymyksen merkki voi olla myös se, että pää on usein kipeä.
 - 1.4. kaikilla koulutasoilla ainakin kolmannes oppilaista nukkuu alle 8 t yössä.
 - 1.5. ei ole yhdellekään nuorelle hyväksi nukahtaa vasta puolilta öin, koska aamulla täytyy herätä kouluun
 - 1.6. Sellainenkin lapsi, joka on nukahtanut helposti, muuttuu teini-iässä.
 - 1.7. Nuoren tarvitseman unimäärän voi helposti määritellä kesällä ja lomalla, kun ei tarvitse herätä aamulla.
 - 1.8. Lapselta kannattaa kysyä, paljonko hän nukkuu silloin, kun aamulla ei ole kiire.
 - 1.9. Teini-ikäisten väsymys näkyy siten, että asioihin keskittyminen ei tahdo onnistua.
 - 1.10. Jos nuori nukkuu päiväunia, niiden ei pitäisi olla pidempiä kuin puolen tunnin mittaisia
 - 1.11. Jos menee nukkumaan vasta kolmelta yöllä, yöuni ei ole yhtä hyvää kuin aiemmin alkanut uni
 - 1.12. Silloin heräämisajat ovat samat mutta nukahtamisaikaa vähitellen aikaistetaan.
 - 1.13. Kaamosväsymykseen käytetty kirkasvalolamppu voi auttaa aamulla.
 - 1.14. Joskus voi käyttää melatoniinihoitoa lyhytaikaisena apuna, jotta olisi helpompi nukahtaa.

1.15. Nuoren ei pitäisi nukkua kaikkia vapaapäiviään.

2. 11–16-ikäsiin nuorah muštâleh naverritmâstis

Pisteitys: 5 x 0 - 2 p. (1 p. kustakin osasta lauseessa)

- 2.1. Arkiöisin hän nukkuu 6-8 t ja viikonloppuisin enemmän kuin 8 t.
- 2.2. Kun hän on väsynyt, ja jos äiti antaa negatiivista palautetta.
- 2.3. Tunneilla ja kotona, jos yö on jäänyt lyhyeksi.
- 2.4. Hän ei ehdi nukkua arkipäivisin riittävästi mutta hän haluaisi nukkua enemmän kuin 10 t.
- 2.5. Hänellä on liian tiukka rytmi. Hän haluaa nukkua viikonloppuisin, mutta hän herää aina samaan aikaan.

4. Šiev sisääimu

max. 20 p., 4 x 0 - 5 p.

4.1. Mitä luvut kertovat sisäilmaongelman suuruudesta?

Päivittäin n. 800 000 ihmistä Suomessa kärsii home- tai kosteusongelmista (1 p.). Varmuudella tuhannet sairastuvat vaikeasti (1 p.) ja heistä tulee työkyvyttömiä. Koulujen ja päivähoitopaikkojen tutkimuksessa oli mukana 500 koulua, joista yli puolessa havaittiin kosteusongelmia (2 p.). Eniten kosteusvauroiden ja sairauksien syynä on ollut huono ilmanvaihto (1 p.).

4.2. Milloin sisäilmaongelmaa voi epäillä?

Jos terve lapsi sairastaa infektioitauteja tavallista useammin (1 p.). Jos aiemmin sairastettu atooppinen ihottuma tai astma pahenee uudestaan (1 p.). Samoin vaatteiden ja tavaroiden mikrobiperäinen haju voi kieliä kosteusongelmasta (1 p.). Jos oireilla on selkeä yhteys tiettyyn rakennukseen ja vaivat hellittävät sieltä poistuttaessa (1 p.). Jos työntekijät sairastavat tai vaihtuvat usein (1 p.).

4.3. Millaisia käytännön ongelmia sisäilmasta sairastuneelle aiheutuu?

Pahimmassa tapauksessa sisäilmasairaat putoavat pois työelämästä, joutuvat ehkä irtisanoutumaan. Sen jälkeen on vaikea saada sellaisia tuloja, joissa sairauden rajoitukset on huomioitu. (3 p.)
Poskiontelon-, keuhkoputken- ja virtsarakontulehdukset, kova päänsärky ja väsymys (2 p.).

4.4. Mitkä seikat ovat helpottaneet sisäilmasta sairastuneiden työhön paluuta?

Työhön paluuta edistävät oikea diagnoosi, moniammatillinen apu ja sisäilmaongelman ymmärtäminen (1 p.). Etätyön mahdollistaminen tai siirtyminen toisiin työtiloihin edistävät paranemista (2 p.), samoin oikean hoidon saanti sekä oikeus sairauslomaan, sairaspäivärahaan ja tarvittaessa kuntoutus (2 p.).

VUE'SS II Kiöllmätt da sannös

5. Kyelimainâseh

- 5.1. vuálgám
- 5.2. kuhes
- 5.3. luámánijn
- 5.4. čielgij
- 5.5. maiden
- 5.6. täävtih
- 5.7. ivveest
- 5.8. kyellin

- 5.9. tiettii
- 5.10. läddilâžân
- 5.11. kyele
- 5.12. láim
- 5.13. Maid
- 5.14. muoráin
- 5.15. pivde
- 5.16. keččâmin
- 5.17. pyerebeh
- 5.18. iä
- 5.19. stuorrâ
- 5.20. käärbiskin

6. Kirječällee Markku Karpio čáálá já kuáláást Utöst

- 6.1. áásá
- 6.2. maangâ
- 6.3. ámáttijd
- 6.4. uđđâ
- 6.5. ulmuu
- 6.6. munjin
- 6.7. ij luuhâm
- 6.8. kuhes
- 6.9. korrásávt
- 6.10. usteváin
- 6.11. kirjeh
- 6.12. älkkeht
- 6.13. pyereh
- 6.14. ij lam iällám
- 6.15. láá almostum
- 6.16. kalga
- 6.17. jieččân
- 6.18. lohheigijn / lohheiguin
- 6.19. iä lah
- 6.20. kuáláást

Kokeen pisteitys

Tehtävä	Osioiden määrä	Pisteitys	Enint.
1.	15 x	2–0 p.	30 p.
2.	5 x	2–0 p.	10 p.
3.	5 x	2–0 p.	10 p.
4.	4 x	5–0 p.	20 p.
5.	20 x	1/0 p.	20 p.
6.	20 x	1/0 p.	20 p.
7.	1 x	33–0 p.	33 p.
8.	1 x	66–0 p.	66 p.
			Yht. 209 p.

Muuta arvostelussa huomioon otettavaa

Kirjoitussuoritusten arvostelu

Virheet/ongelmakohdat alleviivataan aina. Jokaista alleviivausta ei tarvitse kommentoida sanallisesti, mutta halutessaan mitä tahansa kohtaa voi tarkentaa kommenttikenttään.